

Φωνάζω ελληνικά κι ούτε που μ' αποκρίνεται κανείς

Γράφει ο Δημήτρης Νατσιός, δάσκαλος-Κιλκίς.

«Τ'αγγειά γινήκαν θυμιατά
και τα σκατά λιβάνι
οι γύφτοι γίναν δήμαρχοι
κι οι κλέφτες καπετάνιοι»
Γ. Σουρής

Δημήτρης Νατσιός, δάσκαλος-Κιλκίς

Γυρίζεις σαν άνθρωπος το μεσημέρι, το βράδυ στο σπίτι σου. Λαχταράς την γαλήνη, την θαλπωρή, την ανάπαυση του ιδιωτικού σου κάστρου. Καταπώς συνηθίζεται, μαζί με τους οικείους, σε «υποδέχεται» το ανύστακτο και ακάματο τηλεοπτικό μάτι. Συν γυναίξί και τέκνοις στυλώνεις, ασυναίσθητα, το βλέμμα σου στο μεσημεριανό – βραδινό πρόγραμμα των καναλιών. (Οι δημοσκοπικές έρευνες κατατάσσουν την μεσημεριανή ζώνη, σ' αυτήν με τις υψηλότερες θεαματικότητες). Την ώρα, λοιπόν, της ευλογημένης οικογενειακής σύναξης, επιλέγουν οι κερδέμποροι του θεάματος για να προβληθεί ό,τι ευτελές και βορβορώδες κυκλοφορεί στην ελληνική τηλεόραση. Όλα σχεδόν τα ιδιωτικά κανάλια, μιμούμενα φτηνιάρικες, κουτσομπολίστικες «αμερικανιές» (εκπομπές), ανέλαβαν εργολαβικά να παιδαγωγήσουν την ελληνική οικογένεια στην χυδαιότητα και την προστυχιά. Το σκηνικό ίδιο και απαράλλαχτο παντού. Μία παρουσιάστρια-εμπόρευμα γυναικείο, οπισθοτεταμένο και ημίγυμνο, για να θωπεύει τις καταχωνιασμένες φαντασιώσεις των απανταχού στερημένων, παισιωμένη από ένα παρδαλό ανθρώπινο συνονθύλευμα. Το συνονθύλευμα αυτό, υπακούοντας στην λογική των ποσοστώσεων, αντιπροσωπεύει όλη την ελληνική κοινωνία. Απαραιτήτως δύο ή τρεις θηλύγλωσσοι, που διαφημίζουν κορδωμένοι το «κουσούρι» τους. Καναδυό φτιασιδωμένα και ψιμυθιωμένα γραϊδία, κάτι σαν «ανακομιδή λειψάνων» της πάλαι ποτέ καλής ελληνικής τηλεόρασης. Νεαρές με μισοανασηκωμένες μικροφούστες, που ονειρεύονται χρυσή, γρήγορη καριέρα –όνειρο ζωής- ελεύθερες από αναστολές και λοιπές... μικροαστικές αρετές. Και ένα-δύο ξεθυμασμένα, παλιμπαιδίζοντα γερόντια, τύπου Κωστόπουλου, που υποδύονται, αξιογέλαστα ή αξιοδάκρυτα, τους μοσχόμαγκες. Όλο αυτό το τιποτολόγο κράμα, χωρίς πολλή προσπάθεια, διασκεδάζει την ελληνική οικογένεια, χρησιμοποιώντας, ως πρώτη ύλη, λάσπη και σπέρμα ανακατωμένα, καλλιεργώντας στον

κοινωνικό βίο τον κυρακατινισμό . Χαρακτηριστικό του αγοραίου ήθους και του παρδαλογενούς ύφους είναι ο τίτλος των σκουπιδο-εκπομπών. (Παρελαύνουν οι Ζήνες, οι Τατιάνες, οι... labires, οι meniòi).

Κατανοείς αμέσως ότι το όλο εγχείρημα, εκείνο που προπαγανδίζει συστηματικά, είναι το πνεύμα μιας καθημερινότητας, συνοψιζόμενης σε ευχάριστες «μαλακιούλες», κατά την αποκαλυπτική διατύπωση ενός βαθυστόχαστου «σχολιαστή». Οι τηλεοπτικές αυτές εκπομπές-εκκενώσεις (για να δικαιολογηθεί και το τετράστιχο του Σουρή στον πρόλογο του άρθρου) μετατρέπουν τον κόσμο σε κλειδαρότρυπα. Κλειδαρότρυπα κοσμικού παρουσιολογίου, κακεντρεχών υπονοουμένων, εκχαυνωτικού χαβαλέ για την μόδα, τον πλούτο, την καλλιτεχνία, όλα καρυκευμένα με σεξοπικάντικα αρτύματα και τετριμμένες φαντασιώσεις για όλα τα γούστα.

Οι συνέπειες όλης αυτής της αισχρότητας είναι καταστρεπτικές. Εθίζονται βαθμιαία μικροί και μεγάλοι στην μικροπρέπεια, την κατάκριση, και το κουτσομπολιό, κατηχούνται στον καταναλωτισμό και την απληστία. Εγκληματικές, κυριολεκτικά, είναι οι συνέπειες για τα παιδιά (κι αυτό λόγω της απουσίας ή της ανοχής των γονέων).

Μια όμως παραπομπή στο «αρχαίο πνεύμα» κρίνεται απαραίτητη. Ο Πλάτωνας στην «Πολιτεία» του κατέκρινε ποιητές και πεζογράφους που εκθείαζαν την βία, την παραλυσία, την ανηθικότητα. Τους καταδικάζει ως διδασκάλους της νεότητας, γιατί παρουσιάζουν στα έργα τους ανθρώπους άδικους και όμως ευτυχισμένους, και αντίθετα χρηστοί αλλά δυστυχείς που ισχυρίζονται πως η αδικία ωφελεί, όταν δεν αποκαλύπτεται («...ότι εισίν άδικοι μεν ευδαίμονες πολλοί, δίκαιοι δε άθλιοι και ως λυσιτελές το αδικείν, εάν λανθάνη». 392 β). Βάζει στο στόμα του Σωκράτη να λέει στον Αδείμαντο πως όταν οι νέοι ακούνε –σήμερα βλέπουν- αφηγήσεις για ελεεινή συμπεριφορά θεών και ηρώων –τα σημερινά τηλεοπτικά νούμερα- και δεν αγανακτούν «θα καταντήσουν να μην θεωρούν ανάξιο να διαπράττουν τα ίδια και εκείνοι, που στο κάτω-κάτω είναι άνθρωποι».

Κι αν αυτό δεν είναι εμφανές, ο άμεσος επηρεασμός από την τηλεοπτική αθλιότητα καταφαίνεται στην γλώσσα. («Πού έμαθε να βρίζει;» ρωτούν πολλές φορές εμβρόντητοι οι γονείς). Η γλώσσα της τηλεόρασης είναι ανάπηρη, ανεξέλεγκτη, κακοποιημένη και πολλές φορές υβρεοβωμολοχική. Και αυτή η γλώσσα περνάει στα παιδιά. Στην πιο ευαίσθητη περίοδο της γλωσσικής του εκπαίδευσης το ανυπεράσπιστο και απομονωμένο μπροστά στην τηλεόραση παιδί, «διδάσκεται» κατακρεουργημένο τον ελληνικό λόγο. Έχει ειπωθεί πολύ εύστοχα πως για το παιδί σήμερα η τηλεόραση έχει γίνει τρίτος γονέας και μητρική του γλώσσα δεν είναι πια η γλώσσα της μητέρας αλλά της τηλεόρασης. Μία γλώσσα φτωχή και φτηνή σε λέξεις αλλά πλούσια και ελκυστική σε εικόνες. Ίσως αυτά φαίνονται κάπως χιμαιρικά. Ίσως. Όσοι όμως είμαστε μέσα στην τάξη μιλούμε «εκ πείρας». Και αυτή η «ιδίους όμμασι» πείρα είναι αποκαρδιωτική.

(Τούτη την εποχή, που κάθε βράδυ τα μυαλά των Ελλήνων «παιδαγωγούνται»-αλέθονται στην “πατάω επί πτωμάτων”, αγωγή του «Survivor», με αυτό το κρανιοκενές κοπάδι των γυμνοσάλιαγκων «παικτών» και απολαμβάνουν την κνίσσα της απύθμενης ανοησίας, τα παιδιά στο σχολείο -«ον μιμητικότατο» κατά τον Αριστοτέλη, το παιδί- στους αύλειους χώρους χωρίζονται σε μαχητές και διάσημους και διαγωνίζονται με έπαθλο το κολατσιό τους. Ποιος φταίει; Από γενιά σε γενιά κληροδοτείται η παρακμή και η αποσύνθεση της πάλαι ποτέ ελληνικής κοινωνίας).

Και γιά επανέλθουμε στην γλώσσα.

«Ο άνθρωπος», λέει ο Μπρεχτ, «για να νιώσει άνθρωπος πρέπει να τον φωνάξεις». Να τον πεις άνθρωπο. «Το παιδί αν δεν ακούσει να μιλάνε για αγάπη, δεν θα νιώσει αγάπη. Αν δεν ακούσει να του μιλάνε γιά αξίες, δεν θα αισθανθεί την ανάγκη να αγωνιστεί για αξίες. Κι έτσι ποτέ δεν θα γίνει παιδί με αξία». (Σ. Καργάκος, «Αλεξία», σελ. 142). «Μία-μία σβήνουν από την γλώσσα μας λέξεις μεγάλες, όπως η τιμή, η αξιοπρέπεια, η αγνότητα, η αρετή, η φιλία και δεν αισθανόμαστε πως το να

λείπουνε από το στόμα μας οι τέτοιες λέξεις, σημαίνει πως σβήσανε από μέσα μας οι ευγενέστερες φλέβες του ανθρώπινου μεγαλείου» γράφει ο Κόντογλου στην «Βασάντα». (Έχω γράψει και το ξαναγράψω πώς ποτέ δεν άκουσα μαθητή μέσα στην τάξη να μεταφέρει εξωσχολικές εμπειρίες ή γνώσεις, χωρίς να αρχίζει τον λόγο του με την εξής στερεότυπη πια φράση «κύριε, είδα στην τηλεόραση»). Θα κλείσω με μια παρατήρηση. Θα θυμούνται οι παλαιότεροι αναγνώστες πώς στα παλιά αναγνωστικά κυριαρχούσε το κείμενο και η εικόνα ήταν δευτερεύουσας σημασίας. Στα νέα αναγνωστικά, επικρατεί η εικόνα και υποσκελίζεται το κείμενο, ο λόγος. Αυτή η αλλαγή δεν έγινε τυχαία. Η σημερινή γενιά της εικόνας, της τηλεόρασης, δυσανασχετεί με τον γραπτό λόγο, γιατί αυτός απαιτεί σκέψη και μόχθο για κατανόηση. Η εικόνα είναι εύκολη, αλλά «τρώει», ακρωτηριάζει τον λόγο. Ίσως στο μέλλον αντικατασταθεί ο δάσκαλος, από μία τεράστια οθόνη στην θέση του πίνακα, όπου θα «παίζεται» το μάθημα. («Φωνάζω ελληνικά κι ούτε που μ' αποκρίνεται κανείς», κραυγάζει προφητικά ο Ελύτης).

Ανδρώνεται μια γενιά, που βλέπει το... Survivor, αλλά δεν θα ξέρει πώς να επιβιώνει...

02.05.2017

Πηγή: www.antibaro.gr/